

Wonke umntwana ubalulekile

>> Kungani na sivala izikolo

ISebe leMfundo leNtshona Koloni liqalise inkqubo yeengxoxo zothetha-thethwano noluntu malunga nokuba ngaba zingavalwa na izikolo eziyi-27 kweli phondo. Esi sindululo senze kwakho ingxoxo-mpikiswano enkulu. Nazi iimpindulo zemibuzo emininzi ebuza ngabantu malunga noku.

Q Kutheni kufuneka kuvalwe izikolo?

Injongo yethu kukuphucula amathuba abantwana abakwezi zikolo. Sinqwenela ukubafaka ezikolweni ezixhotyiswe ngcono ukwenzela ukubanika imfundo esemgangathweni.

Q Yintoni engalunganga kwizikolo oceba ukuzivala?

Imeko ayifani kwizikolo nesikolo. Uninzi lwezikolo esinqwenela ukuzivala zizikolo zasemaphandleni ezincinane kakhulu ezingenazo izibonelelo ezifunekayo zokufundisa ikharithyulam ephela.

Oku akuthethi ukuba ezi zikolo ziqhuba kakubi. Kuthetha nje ukuba ezinye izikolo ezikhulu kunazo zixhotyiswe ngcono ukuba zibonelele ngemfundo esemgangathweni.

Kumele siqwalasele ezinye iindlela, ezibandakanya ukuvala izikolo ukuba amanani abafundi ayehla, ukuba izakhiwo ziyadilika yaye ayizizo ezeSebe leMfundo, naxa kubonakala ukuba abafundi bangafumana iziphumo ezingcono kwesinye isikolo.

ISebe leMfundo liya kwazisa abantu abangabahlali besikolo ngasinye ngezizathu ezithile zokuba ngaba kutheni na iSebe leMfundo linqwenela ukusivala isikolo eso.

Q Yeyiphi imigaqo-nkqubo esebenzayo ekuvalweni kwezikolo?

ISebe iWCED lisebenza ngokoMthetho weZikolo zaseMzantsi Afrika ne-national Guidelines on the Rationalisation of Small and Non-viable Schools. Esi sikhokelo sisebenza kwizikolo ezisezidolophini nakwezo zisemaphandleni.

Q Kutheni ningaqeshi ootitshala abaninzi kwizikolo zasemaphandleni ezincinane?

Sabela izikolo ootitshala ngokwenani labafundi abakwezi zikolo. Uninzi lwezi zikolo zinabafundi abanele kuphela iklassi enye okanye ezimbini. Oku kuthetha ukuba abantwana abakwezi klassi badla ngokuba kwibakala elingaphezu kwelinye. Sikubiza oku ngokuba ziiklassi zamabakala amaninzi eklassini enye (multigrade classes).

Ootitshala basebenzisa iinkqubo ezizodwa ukufundisa iiklassi zamabakala amaninzi eklassini enye, kodwa abakwazi kwenza umsebenzi ofanayo njengakwizikolo ezikhulu ezineeklassi ezinebakala elinye eklassini (single-grade classes).

Kutheni le nto kunjalo?

Ututshala ofundisa abafundi kumabakala asixhenxe eklassini enye, ukwenza umzekelo, kufuneka acwangcise aze afundise izifundo ezingama-50 ngosuku ukwenza umsebenzi ofanayo nalowo wenziwa ngootitshala abasixhenxe abakwisikolo esikhulu kunesabo, ngamnye eneklassi yebakala elinye. Oku kunjima ukukwenza.

Q Ndingazivalisa njani izimvo zam ngezi ngecebiso zenziweyo?

Unokuvakalisa izimvo zakho kwintlanganiso yoluntu ngokubanzi ebizwe liSebe leMfundo leNtshona Koloni. Unako kwakhona ukuvakalisa izimvo zakho ngokuzibhala uzinike umlawuli wesithili semfundo sakho. Qhagamshelana nesikolo sakho

okanye ne-ofisi yesithili semfundo yakho ukufumana iinkcukacha ezingaphezulu. Ukufumana iinkcukacha zohagamshekwano, yiya kwiziko lewebhu leSebe iWCED apha wced.school.za

Q Kutheni kuvalwa izikolo lo gama ezinye zizele ziphuphuma?

Izikolo azisoloko zifumaneka kule ndawo ufuna ukuba zibe kuyo, ukwenza umzekelo, kwiindawo ezisemaphandleni ekunzima ukufikelela kuzo okanye kwiindawo ezisezidolophini ekuhlaleni kuzo abantu abadala apho imfuneko yezikolo ingekho nkulu. Sikhetha ukufaka abafundi kwizikolo ezisemgangathweni ezikufutshane namakhaya abo ukwenzela ukuba kungabikho mfuneko yokuba bahambe imigama emide ukuya esikolweni. Inxalenye yezikolo zethu ezidalala zigxagxisekile kakhulu yaye akuseyonzuzo ukuzilungisa xa sinako ukufaka abafundi kwizikolo ezingcono ezikufutshane.

Q Umntwana wam uya kuncedakala njani kukuvalwa kwezikolo?

Injongo yethu kukuphucula amathuba omntwana wakho. Sinqwenela ukumfaka umntwana wakho esikolweni ezixhotyiswe ngcono ukuba sibonelele ngemfundo esemgangathweni. Siniqinisekile ukuba siya kumfaka umntwana wakho kwindawo engcono, ekhuselekileyo nekuthaza ukufunda. Ikomiti yethu ekwisithili semfundo iya kuqhagamshelana nawe ngeenkukacha ezichaphazelekayo. ISebe leMfundo leNtshona Koloni licebisa uMphathiswa weMfundo wePhondo ukuba kuvalwe ezi zikolo likholelwa ukuba oko kuyimfuneko.

Q Ngaba niyathetha-thethana nabantu abachaphazelekayo?

Ewe. Uthatho-nxaxheba lwabantu lubalulekile kule nkqubo iyonke. Izithili zemfundo zethu zitshekisha izibonelelo ezikolweni okokoko ngokuqhagamshelana nezikolo ezichaphazelekayo. ISebe leMfundo leNtshona Koloni licebisa uMphathiswa weMfundo wePhondo ukuba kuvalwe ezi zikolo likholelwa ukuba oko kuyimfuneko.

UMphathiswa wePhondo uye aziqwalaselise ezi ngecebiso ajonge isikolo nesikolo ngasinye ngokubhungisana athetha-thethane nabahlali bezikolo abachaphazelekayo. UMphathiswa wePhondo uqala ngokuthetha-thethana nebhunga lolawulo lesikolo, kuze emva koko kulandele abahlali besikolo ngokubanzi,

kusetyenziswa inkqubo yothatho-nxaxheba kwingxoxo luluntu ngokubanzi, njengoko kufuneka. Uya kwenza isigqibo sakhe sokugqibela emva kokuba eqwalasele zonke izimvo ezivakalisiweyo ezivela kubo bonke abathathi-nxaxheba. Uya kusisekela isigqibo sakhe kwezona zinto zilungiselela ngeyona ndlela ibhetele abafundi abachaphazelekayo.

Q Ngaba iNtshona Koloni kuphela kwephondo elizivalayo izikolo?

Hayi. Umzekelo, amasebe emfundo amaphondo avala ngaphezulu kwezikolo ezili-1000 kwilizwe liphela ngo-2006 ukuya ku-2010, ngokwengcaciso evela kwiSebe leMfundo esiSiseko.